

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 5

Abrahám - štyri veľké zaslúbenia

Základný verš:

(Mt 28,20b SEkP) *A hľa, ja som s vami po všetky dni až do konca sveta.*

Posledné Ježišove slová učeníkom v Matúšovom evanjeliu sú plné povzbudení a nádeje. SEkP prekladá „do konca sveta“, slovo *aión*, ktoré je v gréckom texte použité však hovorí skôr o „čase“, či dokonca o „večnosti“¹. Do konca večnosti je však oxymoron, tzn. že v skutočnosti Jeho prítomnosť nikdy neskončí, ani nebude prerušená (po všetky dni).

Slovo „hľa“ poukazuje vždy na niečo celkom zvláštne, čo je dôležité a hodné povšimnutia. To zvláštne a dôležité je, že Ježiš síce navonok prestáva byť viditeľný, ale vnútorne zostáva neviditeľne medzi nimi, ... Podstatou Ježišovej cirkvi je ďalší život a ďalšie pôsobenie Ježiša, Vzkrieseného.²

„Som s vami“ je prísľub, ktorého charakteristikou je meno *Immanuel* – „s nami Boh“. Ježišove slová sú ozvenou mnohých pasáží Starej zmluvy, kde Hospodin prisľubuje svoju prítomnosť s Izraelom. „Tam, kde bol predtým Jahve so svojím ľudom, je teraz Ježiš so svojim ľudom, cirkvou.“³

Nedeľa: „Ja som tvoj štít“

(Gn 15,1-3 SEkP) *¹Po týchto udalostiach zaznelo Abrámovi vo videní Hospodinovo slovo: Neboj sa Abrám, ja som tvoj štít, tvoja hojná odmena. ²Abrám povedal: Pán, Hospodin, čože mi dáš?! Ved' odchádzam bezdetný a dedičom môjho domu bude damašský Eliezer. ³Abrám ešte dodal: Ved' si mi nedal potomka a môj sluha, narodený v mojom dome, má byť mojím dedičom?*

v. 1: „Po týchto udalostiach“ – ukazuje na nadväznosť s predchádzajúcou kapitolou, kde Abrám viedol oslobodzujúcu vojnu proti kráľom Mezopotámie, ktorí si podmanili mestá Sodomu, Gomoru a ďalšie v okolí a zajali spolu s ostatnými aj Abrámovho synovca Lóta s rodinou. Práve, keď sa Abrám zapojil do tejto politiky, prichádza Boh s ubezpečením, ktoré je uvedené spôsobom, ktorý je bežne zaužívaný v prípadoch, keď chce Hospodin odovzdať nejaké posolstvo svojmu prorokovi – doslova „stalo sa slovo Hospodinovo k Abrámovi vo videní...“.

¹ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 92.

² RIENECKER, Fritz. Wuppertálska študijná Biblia: *Evanjelium podľa Matúša*. Bratislava: Creativpress, 1992. 451 s. ISBN 80-7131-009-3. str. 407.

³ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 14-28*. vol. 33B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 861 s. ISBN 978-0-310-58845-0. str. 652.

„Ja som tvoj štít, tvoja hojná odmena.“ Toto ubezpečenie naráža na dve veci. *Magen* je „okrúhly malý štít“⁴, ktorý „do Palestíny priviezli morské národy koncom 2. tisícročia pr. Kr. [... tieto] štíty nosili lukostrelci“⁵. Predstavuje teda ochranu pre bojovníka. Tým že sa Abrám kvôli Lótovi zaplietol do vojenského konfliktu, mohol v budúcnosti očakávať odvetu. Boh ho však ubezpečuje, že On sám sa stará o Abrámovu bezpečnosť. Druhá vec, ku ktorej mieri toto Božie ubezpečenie sa týka odmeny, „jedná sa o žoldniersky plat“⁶, ktorú v predchádzajúcej kapitole Abrám odmietol vziať z ruky sodomského kráľa.

v.v 2-3: Abrám na toto Božie uistenie reaguje sťažnosťou. Hospodin mu už niekoľko krát sľuboval požehnanie a v starovekom blízkom východe bola hlavným znakom Božieho požehnanja plodnosť a Abrám stále nemá potomka, dediča. Dokonca „výraz pre bezdetný אִרְרִי [ariri] sa vyskytuje v textoch Lv 20,20-21 a Jer 22,30 v zmysle trestu a vo všetkých prípadoch sa týka muža, nie ženy.“⁷

SEkP prekladá „narodený v mojom dome“ čo úplne nesedí, keďže Eliezer o ktorom je tu reč pochádza z Damašku. Výraz *ben-bajit* doslova znamená „syn domu“ a nemusí znamenať, že sa v Abrámovom dome (tj. rodine) narodil. „Texty právneho rázu, ktoré sa našli v archíve v Nuzi (polovica 2. tis. pred Kr.) však obsahujú akk. [tj. akkadský] ekvivalent tohto hebr. výrazu (akk. *mar bítí*) v súvislosti s adopciou otroka ako budúceho správcu a dediča majetku v prípade, ak osoba, ktorej majetok patrí, je bezdetná.“⁸

Pondelok: Zaslúbenie Mesiáša I.

(Gn 28,14 SEkP) ***Tvojho potomstva bude ako prachu zeme. Rozmnožíš sa na západ i na východ, na sever i na juh. V tebe a v tvojom potomstve budú požehnané všetky rody zeme.***

Hospodinovo zaslúbenie dané Jákobovi je paralelné so zaslúbeniami danými Abrahámovi (porov. Gn 13,16.17 a 12,3). „Hospodin sa zjavuje ako ten istý Boh, ktorý hovoril s Abrahámom, a navyše potvrdzuje, že Jákob je vyvolenou líniou, ktorá sa odteraz bude tešiť z Božej ochrany. ... To, čo odlišuje toto prisľúbenie od predchádzajúcich vyhlásení, je ich nastavenie: prisľúbenia boli dané najskôr Abrahámovi, keď sa usadil v krajine, ale sú znovu potvrdené Jákobovi, keď z nej uteká.“⁹

Zaslúbenie Mesiáša je tu predikované podobne ako v Gn 12,3 v potomstve, v ktorom budú požehnané všetky rody zeme. Práve príchodom Mesiáša sa rozšírilo požehnanie z ľudu Izraela na všetky národy.

⁴ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 35.

⁵ GORDON, R. P. „Zbroj a zbrane“ in: DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. ISBN 978-80-7255-193-4. str. 1133.

⁶ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5. str. 504.

⁷ DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genezis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5. str. 383.

⁸ DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genezis*. str. 384.

⁹ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 16-50*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 890 s. ISBN 978-0-310-58586-2. str. 391.

(Ga 3,29 SEkP) *A ak ste Kristovi, ste Abrahámovho potomstvo a podľa prisľúbenia dedičia.*

Po Kristovom nanebovstúpení sa evanjelium začalo šíriť aj medzi pohanmi. Boží ľud už nie je charakterizovaný len na národnom princípe, ale na princípe viery. „Všetci veriaci sú dedičmi duchovného požehnania, ktoré bolo súčasťou Abrahámovej zmluvy a ktorým je ospravedlnenie z viery (Gn 15,5; porov. Rim 4,3-11).“¹⁰ To, na čo apoštol Pavol kladie dôraz je vzťah s Kristom. Dvadsiaty deviaty verš „zdôrazňuje výsledky vzťahu s Kristom: postavenie ako Abrahámovho semena [...] a dedičstvo Božieho zmluvného prístupu.“¹¹

Utorok: Zaslúbenie Mesiáša II.

(1Kor 1,30 SEkP) *Vy ste však z neho v Ježišovi Kristovi, ktorý sa nám stal múdrosťou od Boha, spravodlivosťou a posvätením i vykúpením.*

Apoštol Pavol v tomto odseku (1Kor 1,18-31) dáva do protikladu Božiu múdrosť s ľudskou múdrosťou. Verš tridsiaty je záverečným zhrnutím, kde Korint'ánov, ktorí nie sú ani múdri, ani mocní, ani urodzení (viď v. 26), sa stali v Ježišovi Kristovi múdrymi, spravodlivými, posvätenými i vykúpenými. Ako poznamenáva TAYLOR:

Na čom skutočne záleží, nie sú kategórie múdrych, vplyvných a urodzených rodín uznávaných svetom, ale skôr Božia spásna sila v evanjeliu, že „Kristus sa stal pre nás múdrosťou od Boha“, čo Pavol vysvetľuje v zmysle „spravodlivosti, posvätenia a vykúpenia“. Tieto tri pojmy nie sú zladené s múdrosťou, ale skôr označujú „aspekty múdrosti, ktoré veriaci nachádzajú v Kristovi, v ktorom sú ospravedlnení, posvätení a vykúpení.“¹²

Preto jediným, čím sa môžeme chváliť, je Ježišom Kristom, ktorý je nám múdrosťou, spravodlivosťou, posvätením aj spasením.

(1Kor 2,9 SEkP) *Ale ako je napísané: Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo a čo ani do ľudského srdca nevstúpilo, to pripravil Boh tým, čo ho milujú.*

Tento text je Pavlom uvedený ako citácia starozákonného textu. Problém je, že nie je ľahké identifikovať presné miesto v Starom zákone, ktoré tu Pavol cituje (najčastejšie sa navrhuje kombinácia Iz 64,3 a 65,17; alebo Iz 52,15). Každopádne, často je tento verš nesprávne interpretovaný, že rozpráva o krásach novej zeme. „Aj keď je zdroj citátu predmetom diskusie, jeho funkciu v kontexte nie je ťažké rozpoznať. Citácia zdôrazňuje skrytosť Božích plánov a neschopnosť ľudí ich poznať, čo kladie dôraz na zjavenie sa Ducha, ktoré nasleduje v ďalších veršoch (2,10-13).“¹³

¹⁰ MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-87587-08-9. str. 614.

¹¹ LONGENECKER, R. N. Word Biblical Commentary: *Galatians*. Vol. 41. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 731 s. ISBN 978-0-310-58633-3. str. 427.

¹² TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. Nashville: B&H Publishing Group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8. str. 89.

¹³ TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. Str. 101.

Streda: „Veľký a zdatný národ...“

(Gn 18,18 SEkP) *Abrahám sa stane bezpochyby veľkým a zdatným národom a v ňom budú požehnané všetky národy zeme.*

Osemnásť verš je Hospodinova odpoveď na svoju vlastnú otázku, ktorá zaznela v sedemnástom verši. Boh chce Abrahámovi zjaviť svoj zámer s mestami Sodoma, Gomora a Okolia. Slovom „bepochyby“ SEkP prekladá tvar *hajó jihje* doslova „bytím bude (je)“ (tzv. *figura aetimologica*), ktorá je používaná na vyjadrenie absolútnej istoty (podobne je použitá v Gn 2,17, kde človeku hrozí po jedení zo stromu poznania, že „smrťou zomrie“). Boží zámer s Abrahámom je istý. Abrahám sa stane praotcom Mesiáša, ktorý je požehnaním pre celú zem. Obraz národa, skrze ktorý tečie požehnanie ku všetkým ostatným národom sa skutočne naplnil u Židov, odkiaľ má pôvod človek Ježiš Kristus (viď Ježišove rodokmene u Mt 1,1-17; Lk 3,23-38).

Štvrtok: „Tvoje meno zvelebím...“

(Gn 11,4 SEkP) *Potom povedali: Podme, vybudujme si mesto a vežu, ktorá svojim vrcholom bude siahať až do neba. Tak sa preslávim a nerozptýlime sa po celej zemi.*

Po celosvetovej potope pôsobí ľudstvo jednotne, čo je na prvý pohľad dobré, problémom sú však ciele, ktoré ich zjednocujú. Štvrtý verš nám práve odhaľuje skryté zámery staviteľov veže. Jiří BENEŠ to komentuje nasledovne:

Mať meno znamená byť slávny, známy a nebyť zabudnutý. Jedná sa tu vlastne o istý druh snahy po nesmrteľnosti a možno po božskosti. Oni chcú mať mesto, vežu a meno, aby mohli zostať stmelení. Status quo je treba konzervovať naveky. Tu sa však nejedná len o spoločenský zámer. Čítame totiž o snahe vybudovať vežu, *ktorej hlava bude v nebi*. Tomu je možné rozumieť aj takto: *jej vrchol nám bude slúžiť ako nebo*. To zrejme odkazuje k onej svätyni, ktorá stávala na vrchole zikkuratov a ktorej pomocou chceli prepojiť nebo so zemou. Vybudovaním vlastnej cesty do neba by tak doňho mali prístup priamo a bez Hospodina. Ako by hovorili: „Musíme si postaviť rebrík, po ktorom sa dostaneme do neba vždy, keď budeme chcieť. Ide predsa o to, čo chceme my.“¹⁴

(Gn 12,2 SEkP) *Urobím z teba veľký národ, požehnám ťa, zvelebím tvoje meno. Buď požehnaním!*

Abrám síce nepozná miesto kam má ísť, ale Hospodin mu oznamuje svoje zámery, ktoré s ním má a Abrám mu uverí. Druhý verš je vzorom Hospodinových zasľúbení v patriarchálnych príbehoch a dá sa to zhrnúť tromi slovami: krajina, potomstvo a požehnanie. Každé ďalšie Hospodinovo zasľúbenie Abrahámovi, Izákovi aj Jákobovi je len variáciou na toto z Gn 12. O čo v tomto požehnaní ide? DUDA poukazuje na nadväznosť s Gn 3. Človek po páde do hriechu stratil krajinu (záhradu Eden), prišiel o kvalitné rodinné vzťahy (Kain a Ábel)

¹⁴ BENEŠ, Jiří. VAĐURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 286 s. ISBN 978-80-7017-130-1. str. 260-261.

a narušil sa vzťah s jeho Stvoriteľom (namiesto požehnaní prišli prekliatia). To, čo môžeme čítať vo veršoch 2-3 je skutočnosť, že „skrz Abraháma Boh buduje nový typ spoločenstva“¹⁵. Rabínske čítanie tohto príbehu je veľmi podobné (Avot 5,2; Avodah Zarah 9a):

Týmto veršom [Gn 12,1] sa začína *sidra*, ktorá opisuje nový zrod ľudského pokolenia, Abramovho potomstva. Prvé dve tisícročia od stvorenia sveta boli pochmúrne. Adam zhršiel, Ábela zavraždili, do sveta prenikla modloslužba a zvrátenosť, desať generácií zmietla potopa a desať generácií od Noema tiež zlyhalo. [...] Abram začal r. 2000 od stvorenia sveta pôsobiť na ľudí okolo seba, aby slúžili PÁNOVI. Skončili chmúrne časy a začalo sa obdobie Tóry.¹⁶

Abrám sa tak stáva prostriedkom, skrz ktorý Boh žehná ľuďom aj zemi. „Hmotné požehnanie sú sami osebe len hmatateľnými prejavmi Božej dobrotivosti. Požehnanie nie len spája patriarchálne príbehy, ale spája ich aj s pradejinami (1,28; 5,2; 9). Prísľuby požehnanie patriarchov sú teda potvrdením pôvodných Božích zámerov pre človeka.“¹⁷ V Abrahámových požehnaníach môžeme vidieť aj aktualizáciu zaslúbeného potomka z Gn 3,15, ktorá sa naplnila príchodom Mesiáša Ježiša (potomok Abrahámov aj Dávidov).

Použité zdroje a literatúra

BENEŠ, Jiří. VAĐURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 286 s. ISBN 978-80-7017-130-1.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. ISBN 978-80-7255-193-4.

DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genézis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5.

DUDA, Daniel. *Velký příběh Bible: Jak rozumět příběhu Bible*. Praha: Jiří Drejnar – Luxpress, 2010. 168 s. ISBN 978-80-7130-142-4.

HAGNER, D. A. *Word Biblical Commentary: Matthew 14-28*. vol. 33B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 861 s. ISBN 978-0-310-58845-0.

LONGENECKER, R. N. *Word Biblical Commentary: Galatians*. Vol. 41. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 731 s. ISBN 978-0-310-58633-3.

MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-87587-08-9.

¹⁵ DUDA, Daniel. *Velký příběh Bible: Jak rozumět příběhu Bible*. Praha: Jiří Drejnar – Luxpress, 2010. 168 s. ISBN 978-80-7130-142-4. str. 47.

¹⁶ DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genézis*. str. 326.

¹⁷ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. str. 445.

PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

RIENECKER, Fritz. Wuppertálska študijná Biblia: *Evanjelium podľa Matúša*. Bratislava: Creativpress, 1992. 451 s. ISBN 80-7131-009-3.

TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. Nashville: B&H Publishing Group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8.

WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5.

WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 16-50*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 890 s. ISBN 978-0-310-58586-2.